

LAUSUNTO VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA 2015

18/03.033/2014

KHALL 20.01.2014 § 7

Selvitysmies Arno Miettisen alustava ehdotus uudesta valtionosuusjärjestelmästä kuntakohtaisine laskelmineen julkistettiin 12.12.2013. Selvitysmiehen mukaan kuntakohtaiset laskelmat eivät ole lopullisia vaan tulevat muuttumaan. Uuden ehdotuksen mukaan Säkylän kunnan valtionosuudet laskisivat siten, että nykyisellään valtionosuus on 1.574 euroa/asukas ja uuden esityksen mukaan se olisi 1.365 euroa/asukas (vähennystä 209 euroa/asukas). Tällä hetkellä Säkylän valtionosuus on 7.357.268 euroa ja ehdotettuun järjestelmään siirtymisen jälkeen 6.379.976 euroa. Uuden valtionosuusjärjestelmän käyttöönotossa kunta menettäisi yhteensä 977.292 euroa. Kuntakohtaiset luvut ovat kuitenkin suuntaa-antavia, jatkossa laskennan pohjina käytetään aina uusimpia saatavilla olevia lukuja.

Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen on osa hallituksen kuntauudistusta. Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää ja vahvistaa valtionosuusjärjestelmää, jotta peruspalvelujen järjestäminen voidaan turvata kaikkialla Suomessa. Valtionosuudet perustuisivat jatkossakin valtaosin kunnan väestön ikärakenteeseen ja sairastavuuteen. Kriteerien sisältöä on ajantasaistettu uusimman tilastotiedon pohjalta. Valtionosuuksien laskemisessa käytettävät ikäluokkien painokertoimet ja sairastavuustiedot perustuvat THL:n ja VATTin selvityksiin. Painopistettä siirretään kustannusten tasauksesta tulojen tasaukseen.

Selvitysmies Arno Miettisen alustava ehdotus pohjautuu Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän keväällä 2013 hyväksymiin alustaviin linjauksiin, joiden mukaan järjestelmää yksinkertaistetaan vähentämällä merkittävästi laskentakriteerejä ja poistamalla niiden päällekkäisyyksiä. Peruspalvelujen valtionosuuksissa olisi jatkossa 8 kriteeriä ja lisäosissa 3 kriteeriä. Nykyisessä järjestelmässä on noin 48 kriteeriä, joista osa on keskenään päällekkäisiä ja vanhentuneita.

Selvitysmies Arno Miettinen tekee lopullisen ehdotuksensa valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta kommentointikierroksen jälkeen tammikuun loppuun mennessä. Virallinen kuulemiskierros järjestetään tämän jälkeen. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevädistuntokaudella 2014 ja uuden lainsäädännön siirtymäaikaan on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015 alkaen.

Valtionvarainministeriön Kunta- ja aluehallinto-osasto pyytää kuntien mahdollisia kommentteja selvitysmies Arno Miettisen alustavasta ja Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän käsittelemästä ehdotuksesta 17.1.2014 mennessä sähköistä palvelua käyttäen. Kommentit on mahdollista toimittaa paperilla valtionvarainministeriöön.

Keskeiset pääperiaatteet ja laskentakriteerit:

1. Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus
 - tasausraja 100 % (nykyisin 91.86 %)
 - tasauslisä 80 % (nykyisin 100 %)
 - tasausvähennys 30 % lisättynä tasausrajan ylittävän osan luonnollinen logaritmi (nykyisin 37 %)

- tulojen tasaukseen siirretään 700 milj. euroa (kustannusten tasauksesta, euroa/as)

2. Laskennallisiin kustannuksiin sisältyvät erät:

- *ikä rakenne ja sairastavuus* (painot THL:n ja VATTin selvityksistä, muutettu ikärakenteen ja sairastavuuden perusteella jaettavia kokonaissummia)
- *työttömyysaste* (kunnan kerroin = kunnan työttömyysaste/koko maan keskiarvo)
- *kaksikielisyys* (kaksikielisille kunnille = kaksikielisyyden hinnasta 7 % koko asukasluvun perusteella ja 93 % ruotsinkielisen väestön perusteella, asukasluvun perusteella jaetaan n. 35 % ja ruotsinkielisten perusteella 65 % koko summasta)
- *vieraskielisyys* (kunnan kerroin = kunnan vieraskielisten osuus vähennettynä sen kunnan osuudella, jonka osuus on maan alin)
- *asukastiheys* (kunnan kerroin = koko maan keskiarvo/kunnan asukastiheys, kerroin rajattu maksimissaan 20:een)
- *saaristo* (varsinaisille saaristokunnille = asukasluvun perusteella ja saaristokunnalle, jonka asukaista vähintään puolet asuu ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen = korotus on kolminkertainen)
- *koulutustausta* (kunnan kerroin = ilman tutkintoa olevien 30 – 54-vuotiaiden osuus vastaavasta ikäluokasta vähennettynä sen kunnan osuudella, jonka osuus on maan alin)

3. Lisäosat

- *syryjäisyys* (syryjäisyysluvun perusteella, jos syryjäisyysluku on yli 1,5 = kunnan kerroin on kolminkertainen)
- *saamelaisten kotiseutualueen lisä* (saamelaisten kotiseutualueen kunnille = asukasluvun perusteella kerrottuna saamenkielisten osuudella koko väestöstä)
- *työpaikkaomavaraisuus* (kunnan kerroin = kunnan työpaikkaomavaraisuus vähennettynä sen kunnan osuudella, jonka osuus on maan alin)

Lisätietoja antaa:

Vt. hallintojohtaja Kalevi Mäkipää, puh. 02-8328 301
Kunnanjohtaja Teijo Mäenpää, puh. 02-8328 300

Kunnanjohtaja:

Säkylän kunta esittää lausuntonaan seuraavaa:

Valtionosuusuudistuksen lähtökohtana tulee olla tasa-arvoisten palvelujen rahoituksen turvaaminen kaikkialla maassa asuinkunnasta riippumatta. Nykyinen valtionosuusjärjestelmä on vaikeaselkoinen ja laskenta perustuu osittain vanhentuneeseen tietoon. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen on tarpeellista. Selvitysmiehen esitys valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi on pääosin oikeansuuntainen ja kannatettava. Uudistuksessa järjestelmä yksinkertaistuu ja kriteerien sisältö uudistetaan ja päivitetään. Uudistusesitys on hyvä pohja asian jatkovalmistelulle. Uudistusesityksessä käytettyjä kriteereitä ja laskelmia on vielä avattava ja esitettävä tarkemmin muutosten vaikutuksia nykyiseen järjestelmään sekä esittää laskelmia vaihtoehtoisilla painotuksilla. Uusia laskenta kriteerejä tarkasteltaessa näyttää siltä, että uudistuksella siirretään valtion budjettirahaa kaupunkialueille ja pääkaupunkiseudulle. Suurimmat menetykset osuvat maaseutu ja harvaan asuttuihin kuntiin.

Verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasausjärjestelmän laskentaperusteita tulee jatkossa avata enemmän ja selvittää käytettäviä käsitteitä. Tasauslisän nostamista 85–90 %:iin tulee selvittää ja tehdä laskelmat nos-

ton vaikutuksesta kuntakohtaisiin laskelmiin.

Ikärakenteen osalta esityksessä on merkittävä muutos nykyiseen järjestelmään verrattuna. Vanhempien ikäluokkien (75-85 ja 85 +) painoarvon asemaa laskentaperusteissa tulisi kuitenkin vielä selvittää.

Sairastavuudesta aiheutuvat kustannukset painottuvat korkeimpiin ikäluokkiin. Näin ollen sairastavuuden kertoimen nostamista näissä ikäryhmissä tulisi selvittää. Lisäksi kannustavuuden näkökulma tulisi ottaa paremmin huomioon esimerkiksi ennaltaehkäisevään työhön käytetyt menot.

Laskentakriteereiden lisäosissa syrjäisyys – kriteerissä on vain yksi porrastus. Tiheämpi porrastus kohtelisi kuntia oikeudenmukaisemmin.

Lisäosissa uutena kriteerinä on työpaikkaomavaraisuus. Valtionosuusjärjestelmän kannustavuuden parantamiseksi työpaikkaomavaraisuuden mukaan määräytyvän valtionosuuden määrää tulee kasvattaa esitykseen verrattuna. Työpaikkojen syntyminen vaatii kunnilta panostusta mm. kaavoitukseen ja kunnallistekniikkaan.

Uudistuksen siirtymäajan tulee olla vähintäänkin viisi vuotta, mieluummin vielä pitempi.

Jatkossa kunnille on varattava riittävästi aikaa antaa lausuntonsa tämän kommenttikierroksen jälkeen laadittavaan lopulliseen ehdotukseen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi. Nyt kommenttikierrokselle varattu vastausaika oli liian lyhyt.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti tehdyn esityksen.

=====

KHALL § 61

Valtionvarainministeriön Kunta- ja aluehallinto-osasto on lähettänyt 4.2.2014 kunnille lausuntopyynnön, jossa se pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi.

Lausunto pyydetään toimittamaan viimeistään 4.4.2014 mennessä.

Esityslistan liitteet:

- VM:n lausuntopyyntö, 4.2.2014

Lausuntopyynnön liite 4: THL:n tutkimusraportti "Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetekijät ja valtionosuusjärjestelmän uudistaminen" löytyy linkistä <http://www.julkari.fi/handle/10024/114577>

Linkki asiaan liittyvään tiedotteeseen, josta löytyy myös lausunto liitteineen http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20140204Selvit/name.jsp

Lisätietoja antaa:

Vt. hallintojohtaja Kalevi Mäkipää, puh. 02-8328 301
Kunnanjohtaja Teijo Mäenpää, puh. 02-8328 300

Kunnanjohtaja:

Säkylän kunta uudistaa edellä olevan lausunnon (khall 20.1.2014 § 7) seuraavalla lisäyksellä:

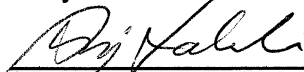
Vieraskielisyyden painoarvoa on lisätty merkittävästi. Painoarvo on kasvanut kymmenkertaiseksi ja sen vaikutus valtionosuuksiin on liian suuri. Aiemmin mukaan laskettiin ainoastaan 6-15-vuotiaiden ikäryhmä perusopetuksessa, joka on ollut täysin perusteltua. Uudistuksessa se laajenee koko väestöä kattavaksi. Painoarvon muutoksen perustelut eivät ole kaikilta osin kattavia ja ne tulisi perustua tutkimustietoon. Painoarvon muutoksella ei saa kompensoida kunnille pakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikan hakijoiden kotouttamiskustannusten alhaista tasoa.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti tehdyn esityksen.

=====

Allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta
otteen oikeaksi todistaa
Säkylässä 2.4.2014

Anja Pakula, hallintosihteeri

Jakelu

Valtiovarainministeriö